

УДК 32.328 (437.6)

DOI <https://doi.org/10.30970/PPS.2024.55.45>

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ СЛОВАЦЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ

Наталія Марадик, Міхал Цірнер

*Пряшівський університет в Пряшеві,
філософський факультет, кафедра теорії політичної науки
вул. 17 Новембра, 1, 08001, м. Пряшів, Словаччина*

Метою статті є визначення термінів система, політична система, окреслення ознак, форми та структури політичної системи. Це послужить нам основою для аналізу складових державної влади в досліджуваній державі. Ми поступово опишемо окремі інститути, що складають компоненти державної влади. Оскільки термін політична система дуже широкий, ми зупинилися на розподілі влади в державі, який тісно пов'язаний із політичною системою.

Словаччина та Чехія належать до держав, історія яких дуже тісно пов'язана. У 1918 році була створена перша Чехословацька Республіка після розпаду Австро-Угорщини. За винятком періоду, коли в Європі відбувалася Друга світова війна, обидві республіки існували як спільна держава. Зміни відбулися на рубежі 1992 і 1993 років. З першого січня 1993 року були створені незалежні республіки, які існують у незмінному вигляді дотепер, однак загалом вірно, що після поділу обидві країни почали рухатися у власному напрямку. Поділені держави обрали своїх перших президентів у своїх парламентах, Словацька Республіка вільним голосуванням у НР СР, а Чехія шляхом виборів у Палаті депутатів. На наступних виборах, однак, в умовах Словацької Республіки почали використовуватися прямі вибори, що можна класифікувати як одну з перших відмінностей у напрямку двох країн. Ще одна суттєва відмінність, яка відрізняла країни одразу після поділу, – це кількість палат у парламенті. У Словацькій Республіці використовується однопалатний парламент, який називається Національною радою Словацької Республіки. У Чеській Республіці парламент має двопалатний характер.

Словаччина заснована на принципі парламентської демократії, що означає, що парламент відіграє в ній дуже важливу роль. Парламент є вищим законодавчим органом. Депутати НР СР обираються шляхом прямих виборів, які мають характер таємного голосування і ґрунтуються на принципі пропорційного представництва. Виконавча влада Словацької Республіки має дуалістичний характер. Це означає, що вона складається з двох інститутів. Перший – президент, другий – уряд. Інститут Президента Словацької Республіки по суті ідентичний тому, що використовується в Чехії. Глава держави обирається на прямих виборах, організованих за принципом мажоритарного представництва. Уряд Словацької Республіки є вищим органом виконавчої влади, складається з голови, заступників голови та міністрів. У Словацькій Республіці уряд підзвітний Національній Раді Словацької Республіки.

Ключові слова: політична система, Словацька Республіка, уряд, президент, Національна Рада.

Понад три десятиліття минуло з моменту, коли Словацька Республіка повернулася на шлях демократії. Вона розпочала цей шлях у товаристві парламентаризму, тобто політичної системи, в якій органи законодавчої влади – парламенти – займають вирішальну позицію. Парламент Словацької Республіки пройшов через багато трансформацій не лише за останні тридцять років, але й протягом десятиліть чи століть до того, він був сформований різними більш-менш демократичними, а також недемократичними режимами, які діяли на території Словаччини.

Після листопадових подій 1989 р. багато хто вважав, що майбутні політичні перетворення не будуть надто значними – скоріше передбачалося повернення до реформаторських

процесів 1968 р. і до «соціалізму з людським обличчям» [3, s. 257]. Але незабаром стало зрозуміло, що зміни після революційного листопада будуть набагато глибшими. Не лише в Чехословаччині, а й в інших посткомуністичних державах розпочався перехід до капіталізму, також були намагання політично зблизитися з більш передовими західними державами. Після листопада 1989 р. на території Чехословацької Республіки домінували три ключові проблеми – створення плюралістичної демократичної системи, трансформація контрольованої економіки в ринкову економіку та становище Словаччини – в Європі.

Міжнародна ситуація також сприяла змінам – Радянський Союз ослаб настільки, що не міг втручатися в події в центральноевропейському просторі, а разом з тим із розпадом Варшавського договору військові частини вивели свої війська з території Чехословаччини. Поступово формувалася демократична парламентська система – на конституційному та політичному рівнях. Були ухвалені законодавчі зміни, які закріпили право на об'єднання громадян, прийнято Закон про петиції, а також Хартію основних прав і свобод людини.

Перші демократичні вибори завершили перехід до демократії, у вужчому значенні слова, однак, що цей перехід, який повинен включати як лібералізацію умов з боку режиму, який почне реформуватися, так і демократизацію, пов'язану зі створенням демократичних правил та інститутів, відбувся в умовах Чехословаччини без фази демократизації, враховуючи швидкість зміни. Демократичний перехід також відрізнявся в Чеській Республіці та Словаччині – це було результатом головним чином відмінностей у силі опозиції ще до листопада 1989 р.

Законодавство, що регулює існування політичних партій, було прийнято вже на початку року – метою було створити основу для політичного плюралізму. Конституційний закон скоротив термін виборів депутатів, обраних у 1986 році. Нове виборче законодавство було прийнято як Закон № 100. 47/1990. Він передбачав використання пропорційної виборчої системи, і однією з найяскравіших змін було запровадження таємного голосування [7, s. 405].

Партійна система після зміни режиму зазнала різних змін – різко зросла кількість політичних партій, оскільки зі зміною режиму змінилося й політичне середовище – воно стало конкурентним. Скасувавши керівну роль Комуністичної партії Чехословацької Республіки, були створені умови для плюралістичної системи, було створено багато політичних утворень, але навіть серед них часто відбувалися злиття, поділи та зникнення. Революційні утворення вступили у виборчу кампанію в листопаді 1989 року, а також були оновлені традиційні політичні утворення, такі як соціал-демократія та Чехословацька соціалістична партія. З'явилися нові організації, такі як Партія зелених або Зелена альтернатива, а також приєдналися християнські партії (у Словаччині це був Християнсько-демократичний рух). У Словаччині мобілізувалися також угорські політичні партії та Словацька національна партія. Проте, вирішуючи питання про те, чи продовжувати зміни чи зберегти режим, відкривалася нова проблема, а саме, якою мірою повинна відбуватися трансформація суспільства – чи вона має здійснюватися в дусі Празької весни? (і, отже, реформування соціалізму), чи має йти в напрямку до ліберального капіталізму (у цьому випадку питання полягало в тому, яким шляхом і з якою швидкістю). Індивідуальні течії думок були також внутрішньо диференційованими, і різниця в їхніх уявленнях про майбутній напрям розвитку суспільства була також причиною їхнього пізнішого розколу. Існувала також розбіжність у поглядах щодо розвитку парламентської демократії [8, s. 66].

Зміни торкнулися й економічної сфери – відбувся перехід до ринкової економіки. Різне майно, яке було націоналізовано та конфісковано після 1948 року, було повернуто первинним власникам або спадкоємцям, інше майно було приватизовано. Перша хвиля

пройшла приблизно до 1992 року, коли менші підприємства стали приватними, друга хвиля тривала ще два роки, але це вже стосувалося більших підприємств. Приватизацію проводили в т. зв купонний метод, але в ньому проявилися різноманітні нечесні, мафіозні та корупційні дії – він був змінений після створення незалежної Словацької Республіки. Так відроджувалася приватна власність. Проте негативним наслідком переходу стала економічна криза (яка, однак, торкнулася кожної посткомуністичної держави). Це принесло падіння промислового виробництва, інфляцію та масове безробіття. Зміни також вплинули на функціонування Словацької національної ради, діяльність якої після листопада 1989 р. мала зосередитися на нових завданнях, що виникли в результаті зміни режиму. Був період насичений законодавчою діяльністю, яка могла просувати інтереси суспільства в Словаччині, без політичних обмежень.

1 вересня 1992 р. затверджено Конституцію Словацької Республіки, тоді як сам текст конституції був затверджений урядом 28 липня. Нова конституція мала форму основного закону незалежної держави і взагалі не відображала існування спільної чехословацької держави, щонайбільше в деяких частинах, які мали набути чинності 1 січня 1993 року. Конституція мала демократичний характер – законодавча влада мала належати Національній раді Словацької Республіки (НР СР), а виконавча влада належала уряду, який відповідав перед НР СР. Національна рада також мала обирати президента Словацької Республіки. Конституція також містила Хартію основних прав людини. Конституція Словацької Республіки визначає Словацьку Республіку як: «...суверенну, демократичну і правову держава», не прив'язану до жодної релігії чи ідеології [9]. Громадяни є джерелом державної влади, і вони здійснюють цю владу безпосередньо або через своїх обраних представників.

Хоча Закон про припинення федерації працював з ідеєю створення нових законодавчих органів, насправді нові парламенти були сформовані шляхом трансформації Чеської народної ради та Словацької народної ради – перша названа стала Палатою депутатів, СНР стала Національною радою Словацької Республіки. Згідно з конституцією, це єдиний конституційний і законодавчий орган у Словацькій Республіці. Конституція також визначає кількість її депутатів – сто п'ятдесят і термін їх повноважень – 4 роки.

Словацька Республіка є парламентською демократією, де влада поділяється на три основні компоненти – виконавчу, законодавчу та судову. Парламент є найважливішим серед вищих органів держави, від нього залежать інші. Уряд Словацької Республіки виступає як виконавчий орган, чия легітимність залежить від Національних зборів Словацької Республіки – йому потрібен парламент, щоб висловити свою довіру. По суті, НР СР легітимізує програмну заяву уряду, а також його членів. Вона може відправити їх у відставку, а може відправити у відставку й уряд у цілому, а якщо відправлять у відставку прем'єр-міністра, то й уряд у цілому має відступити. НР СР є засновником міністерств, а також інших органів державного управління. НР СР також має наглядову владу над урядом, її можуть допитувати депутати – як у цілому, так і окремі міністри. Члени уряду підзвітні перед НР СР за виконання своїх обов'язків.

Що стосується відносин між Президентом і Національною Народною Республікою Словацької Республіки, то Президент може розпустити Національну Раду Словацької Республіки на умовах, передбачених Конституцією, з іншого боку, це Національна Рада Словацької Республіки, який може прийняти рішення про всенародне голосування про усунення Президента (що оголошується її головою), а також Національна Рада Словацької Республіки приймає рішення про імпічмент президента у разі порушення конституції чи державної зради. Президента обирають безпосередньо громадяни Словацької Республіки (5 років). Саме прямі вибори глави держави викликають певні сумніви щодо словацького

парламентаризму – прямі вибори президента досить типові для президентських систем, щоб забезпечити сильну легітимність свого мандату. Але якщо в умовах парламентаризму, окрім парламенту, діє орган із таким потужним мандатом, постає питання адаптації його функцій до такої позиції [2, s. 105].

Після листопада 1989 р. жодної з попередніх партійних систем не було відновлено, що можна пояснити значною розривністю політичних систем того часу. Водночас розвиток Чехії та Словаччини був непропорційним – у кожній частині Чехословаччини домінували різні типи політичних суб'єктів. (У чеській частині переважали праві утворення, у Словаччині – більш національно орієнтовані утворення та партії центру.) У Словаччині також позначилися протиріччя з чеським центром і складні відносини між державою та церквою. Проте в принципі лише дуже невелика частина постлистопадових політичних утворень вижила і стала стабільною частиною партійної системи. Вона зберегла дуже мінливий характер – політичні партії постійно дробляться, виникають нові та зникають інші. Ціннісні орієнтації електорату також можна назвати мінливими, що є результатом триваючих трансформацій, а соціальна структура також не є стабільною. Найсильнішою лінією розмежування перед виборами 1990 р. була лінія між комуністами та некомуністичними групами. У 1992 р. лінії розколу змістилися – конфлікт точився переважно щодо існуючої форми федерації. Починаючи з виборів 1994 р., як і 1998 р., основні розбіжності стосувалися прийняття чи неприйняття В. Мечіяра і Руху за демократичну Словаччину. Таким чином, зникала класична поляризація спектра в праву і ліву частину. У 2002 р. домінували інтеграційні теми – тому поділ відбувався на антиінтеграційні суб'єкти та суб'єкти, які підтримували інтеграцію. Лише після виборів 2006 р. можна було говорити про лінію розмежування правих і лівих. Він зберігся навіть у 2010 р. (щоправда, в ширшому сенсі, але до нього додалися й корупційні теми). У 2012 р. суспільство розділило не лише ці теми, але й ставлення до тих чи інших кроків ЄС проти кризи. Таким чином, ці лінії конфлікту сформували не лише словацьку політичну сцену, але й домінуючі політичні суб'єкти, що діють на ній. Приблизно під час парламентських виборів 2002 р. вони звузилися до етнічних, консервативно-ліберальних і соціал-демократичної ліній [4, s. 199].

Словацька система політичних партій характеризується низькою структурованістю та високою нестабільністю. У ній постійно виникали нові політичні суб'єкти, які поступово замінювали тогочасні політичні еліти. Однак до 1992 р. в Словаччині вже функціонувала повна партійна система (в ній діяли значні партійні сили, які не підпадали під національні партії, також існували представницькі органи, Словаччина була політично та територіально визначена).

У 1999 році засновано партію Смер Робертом Фіцо. Вона поступово сформувалася як соціал-демократичне утворення і пропагує т. зв третій шлях. Оскільки вона різко висловився проти актуальних політичних суб'єктів, після наступних виборів 2002 р. опинилася в опозиції. Однак після цих виборів ліва сторона спектра стала вакантною (за винятком Комуністичної партії Словаччини), більше того, суспільство виявляло невдоволення деякими кроками правохристиянського уряду, тому Смер поступово об'єднався з декількома лівоорієнтованими організаціями і почали наголошувати на соціальних питаннях (пізніше назву було змінено на Смер-СД).

Після виборів 2002 р. Словацька демократично-християнська унія знову сформувала уряд, який об'єднався з Християнсько-демократичним рухом, Партією угорської громади і новою політичною організацією Альянс нових громадян. Те, що центральні суб'єкти попередньої коаліції увійшли до нової, можна розцінювати як сигнал стабілізації політичної сфери. Причиною стало те, що ця урядова коаліція є більш однорідною, ніж її

попередниця, оскільки складалася лише з партій правоцентристської орієнтації. Уряд продовжив сформований тренд інтеграції до ЄС та НАТО, який завершився у 2004 р. Оскільки уряд був більш послідовним, у соціальних та економічних питаннях було проведено кілька реформ (наприклад, податкова чи пенсійна), але опозиційні партії на чолі зі Смером виступили проти цього.

Після виборів 2006 р. центр попередньої урядової коаліції став опозицією, а нову коаліцію сформували партії Смер-СД, Словацька національна партія і Народна партія – Рух за демократичну Словаччину. Таким чином, попередня права коаліція була замінена лівою, хоча таке позначення більше підходить для політики, яку вона проводить, ніж для самої коаліції (входження в уряд з даними партнерами по коаліції викликав значну критику з боку партії Смер-СД). З точки зору стабільності законодавчого органу цей період можна оцінити позитивно, але відбулося погіршення відносин з Угорською Республікою. Однак у цей період розбіжності в партіях правого боку спектру почали поглиблюватись, оскільки окремі політичні актори не були здатні до внутрішньої рефлексії та оновлення. Розкол стався також у Партії угорської громади, з якого відокремилася партія Мост-Гід (2009), очолювана Б. Бугаром, а також група депутатів вийшла з ХДР клубу. Проте на політичній арені з'явилася нова структура – «Свобода і солідарність» (SaS) на чолі з Р. Суліком.

Результати виборів 2010 р. ще раз підтвердили нестабільність словацької партійної системи. Хоча Смер-СД перемогла в них, вона не змогла сформувати коаліцію, і уряд був остаточно сформований Словацькою демократично-християнською унією (парадоксально, Смер-СД отримала навіть більше мандатів у НР СР, ніж у попередній період). Разом з ним її також утворили Свобода і солідарність, Мост-Гід і ХДР.

Вибори 2012 р. мали однозначного переможця у вигляді партії Смер-СД, яка набрала 44% голосів і таким чином змогла сформувати одноколірний уряд – вперше з 1989 р. На виборах 2016 р. загалом вісім політичних суб'єктів (Смер-СД, Свобода і солідарність, Оляно-Нова, СНП, Людова страна-Наше Словенско, Мост-Гід, Смер Родіна-Боріс Колар і Сьєть) потрапили до НР СР. Найбільше мандатів отримала партія «Смер-СД» (49), найменше – «Сьєть» (10). Новим трендом став рух Б. Коллара – Смер Родіна, яка визначає себе як нестандартну політичну силу та дистанціюється від «стандартних» політичних суб'єктів [5].

Після виборів 29 лютого 2020 р. шість політичних суб'єктів – Оляно, Смер-СД, Смер Родіна, Людова страна-Наше Словенско, Свобода і солідарність і За Люди – отримали мандати до Національних зборів Словацької Республіки. Коаліція партій Прогресівне Словенско і Сполу не змогла перевищити встановлене положення про 7% для коаліцій, що складаються з двох політичних партій (вони набрали 6,96% дійсних голосів виборців). Найбільше мандатів отримало Оляно – 53, найменше – За Люди (12). [5] Однак невдовзі після виборів знову почався розкол політичних утворень, у тому числі безпосередньо в НР СР. Кілька депутатів покинули партію Смер-СД, очолювану Петером Пеллегріні, який також став головою новоствореної організації «Глас-СД», яка позиціонує себе як представника соціал-демократії.

Вибори до Національної ради Словацької Республіки у 2023 р. стали дев'ятима поспіль виборами членів Національної ради Словацької Республіки і відбулися в суботу, 30 вересня 2023 р. Водночас це були четверті позачергові вибори. До парламенту пройшли наступні політичні партії: Смер-СД, Прогресівне Словенско, Глас-СД, Оляно, ХДР, Свобода і солідарність, СНП.

Роль громадян у словацькому парламентаризмі

Відповідно до Конституції Словацької Республіки громадяни Словаччини є джерелом державної влади і їм належить здійснювати її – безпосередньо або через своїх

представників. Конституція також гарантує їм свободу слова, право на петиції, свободу зібрань і асоціацій. Вони мають право для інформації та цензура заборонена. Вони також мають право створювати незалежні від держави політичні партії та рухи. Вони можуть безпосередньо брати участь в управлінні державними справами, але також можуть делегувати це управління своїм представникам шляхом виборів. Проте бажання електорату брати участь в акті делегування своїх повноважень своїм представникам у парламенті зменшується. Якщо у перших виборах 1990 р. явка сягнула понад 95% (95,39%) громадян, які мали право голосу, на наступних виборах, у 1992 і 1994 рр., вона поступово знижувалася – спочатку вона знизилася більш ніж на 11% – до 84,20% у 1992 р., потім відбувся подальший спад і в 1994 році лише 75,65% виборців, які мали право голосу, прийшли на виборчі дільниці. Це сталося в 1998 році незначне підвищення явки виборців, до 84,24%. Однак у 2002 році тенденція до зниження участі у виборах відновилася, і лише трохи більше 70% виборців (точніше 70,06%) віддали свій голос. Ця тенденція збереглася і в 2006 р., коли вона була зафіксована найнижча після листопада явка виборців – 54,67%. На наступних виборах (2010) відбулося невелике зростання до 58,83%, а в 2012 р. участь зросла на кілька десятків відсотка до 59,11%. У 2016 р. явка виборців практично не змінилася – вона знову зросла лише на кілька десятків відсотка – у 2016 р. у виборах до Національної Ради Словачької Республіки взяли участь 59,82% виборців. На поки що передостанніх виборах, які відбулися 29 лютого 2020 року, до урн прийшли 65,80% виборців, тобто явка з минулого виборів зросла майже на 6% [5].

У зв'язку з цим варто зазначити, що легітимність результатів виборів може бути дуже легко піддана сумніву, оскільки немає жодного регулювання того, якою має бути мінімальна явка виборців, щоб результати були дійсними. Ми враховуємо ризик недостатньої участі електорату у виборах. Найбільш суттєвими ризиками можемо назвати зниження легітимності влади, яка зменшується прямо пропорційно явці виборців. Це також негативно впливає на силу мандата, який отримує народний обранець. Якщо громадяни недостатньо беруть участь у виборах, таким чином виборчий акт також втрачає свою інформативну цінність у тому сенсі, що переваги багатьох виборців залишаються невисловленими, а їхні інтереси невідомими. Також зникає конкуренція як до, так і після виборів, оскільки партії припиняють боротьбу за прихильність тих, хто не визначився. Зрештою, у довгостроковій перспективі політичні процеси все більше віддаляються від громадянина, і згодом у нього виникає проблема «наздоганяти» пропущене. Громадянське суспільство поступово розпадається, а з ним політичне та соціальне життя.

Словацький політолог Р. Штефанчик працює з концепцією огиди до політики [6, р. 182]. Спираючись на ряд авторів, він стверджує, що це нечітко визначений термін, який в основному включає будь-яке негативне ставлення до політики як такої або її окремих складових. До наслідків такої огиди зазвичай зараховують неучасть у виборчому акті. У цьому контексті Г. Ешток пише про негативне явище у вигляді незацікавленості громадян у політичних подіях, а відтак і до участі у виборах. Це явище він називає вторинною неписьменністю. Г. Ешток визначає це на двох рівнях – по-перше, як активне намагання громадянина ігнорувати політичні процеси та відверте неприйняття політичної участі, а з одного боку внаслідок недостатньої політичної грамотності [1, s. 157].

Р. Бзділова визначає причини вторинної неписьменності переважно як сильний партократичний вплив у сучасних демократіях; популізм; виборчі питання; корупція та те, як вона шкодить іміджу політики в очах громадськості; існування т. зв масові громадяни, у зв'язку з атомізацією в масових суспільствах; неінформованість та незацікавленість громадян у знаннях; а також «розкол» обраних представників між кількома функціями [1, s. 85].

В умовах Словацької Республіки Р. Штефанчик визначає кілька факторів, які можуть сприяти огиді до політики. З інституційної точки зору тут є один виборчий округ, який він описує як деформатор партійної системи. Це також додає нездійснені очікування внаслідок зміни режиму, клієнтелізму та корупційної поведінки, які відбуваються в державних установах та політичних суб'єктах, але вагомим чинником є недостатня освіта у сфері громадянства та політичних процесів (особливо серед молодих поколінь) [6, р. 195].

Нарешті, вважаємо за потрібне згадати про механізми прямої демократії, які існують у Словацькій Республіці. Перш за все, це інститут референдуму, який закріплений у другому розділі п'ятого розділу Конституції Словацької Республіки. Референдум в основному використовується для прийняття важливих рішень питання, що стосуються суспільних інтересів, а також для підтвердження конституційних законів, на основі яких Словацька Республіка вступає або виходить із державного союзу з іншими державами. Однак його не можна використовувати для прийняття рішень щодо податків і зборів, основних прав людини прав і свобод, ні про державний бюджет. Умови участі у референдумі такі ж, як і у випадку виборів до НР Словацької Республіки. По суті, це метод, за якого громадяни безпосередньо вирішують суспільні справи, які в іншому випадку залишалися б за державою. Референдум у словацьких умовах проводиться на національному рівні, його також використовують на самоврядному рівні. Для того, щоб референдум взагалі було оголошено, спочатку необхідно зібрати петицію, яка міститиме щонайменше 350 000 підписів громадян, або його також можна оголосити на підставі постанови Національних зборів Словацької Республіки [3, с. 354]. Однак на дійсність референдуму впливає кількість виборців – у ньому повинні взяти участь не менше 50% виборців, які мають право голосу, а за прийняття – не менше половини учасників. Хоча є певні заперечення проти прямої демократії, наприклад навіть якщо це суперечить принципам представницької демократії, Р. Бзділова запитує, чи словацька демократія не потребує підтримки громадянського суспільства та його вдосконалення. Словацьке суспільство постійно стикається з новими викликами щодо якості життя. У рамках цих викликів словацька партійна політика, як і політика загалом, несе значну міру відповідальності за їх вирішення, але, здійснюючи політичну владу, вони повинні пам'ятати, що найважливіший носій влади в демократії є громадянин і якість його життя.

Список використаної літератури

1. Bzdilová R., Eštok G., Bardovič J. Volby a volebná problematika v štátoch EÚ. Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2018. 240 s.
2. Koper J. Mechanizmy vzniku moderného politického systému. Zvolen: Bratia Sabovci, 2003. 145 s.
3. Kubát M. a kol. Politické a ústavní systémy zemí středovýchodní Evropy. Praha: Eurolex Bohemia, 2004. 432 s.
4. Novák M. Systémy politických stran. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997. 275 s.
5. Štatistický úrad Slovenskej republiky. URL: <https://volby.statistics.sk/>
6. Štefančík R., Stradiotová, E. Cleavage-Theory from the Perspective of Political Linguistics. European Journal of Transformation Studies. 2020. Vol. 8, no. 2. P.178-197.
7. Švák J., Cibulka E. Ústavné právo Slovenskej republiky. Žilina: PP Poradca podnikateľa spol. s. r. o., 2007. 648 s.
8. Tóth R. Konceptia politického systému. Bratislava: Úrad pre stratégiu rozvoja spoločnosti, vedy a techniky Slovenskej republiky, 1998. 143 s.
9. Zákon č.460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky, v znení neskorších predpisov.

FEATURES OF THE DEVELOPMENT OF THE POLITICAL SYSTEM OF THE SLOVAK REPUBLIC

Nataliya Maradyk, Michal Cirner

*University of Prešov, Faculty of Arts,
Department of Theory of Political Science
17 Novembra str., 1, 08001, Prešov, Slovakia*

The purpose of the article is to define the terms system, political system, outline the features, form and structure of the political system. This will serve as a basis for the analysis of the components of state power in the studied state. We will gradually describe individual institutions that make up the components of state power. Since the term political system is very broad, we focused on the distribution of power in the state, which is closely related to the political system.

Slovakia and the Czech Republic belong to the countries whose history is very closely connected. In 1918, the first Czechoslovak Republic was created after the collapse of Austria-Hungary. Except for the period when the Second World War took place in Europe, both republics existed as a common state. Changes took place at the turn of 1992 and 1993. From January 1, 1993, independent republics were created, which exist in an unchanged form until now, but it is generally true that after the partition, both countries began to move in their own direction. The divided states elected their first presidents in their parliaments, the Slovak Republic by free voting in the People's Republic of the SR, and the Czech Republic by elections in the Chamber of Deputies. In the following elections, however, in the conditions of the Slovak Republic, direct elections began to be used, which can be classified as one of the first differences in the direction of the two countries. Another significant difference that distinguished the countries immediately after partition was the number of chambers in the parliament. The Slovak Republic uses a unicameral parliament called the National Council of the Slovak Republic. In the Czech Republic, the parliament is bicameral.

Slovakia is based on the principle of parliamentary democracy, which means that the parliament plays a very important role in it. Parliament is the highest legislative body. Deputies of the People's Republic of the SR are elected through direct elections, which have the character of a secret ballot and are based on the principle of proportional representation. The executive power of the Slovak Republic has a dualistic nature. This means that it consists of two institutes. The first is the president, the second is the government. The Institute of the President of the Slovak Republic is essentially identical to that used in the Czech Republic. The head of state is elected in direct elections organized according to the principle of majority representation. The Government of the Slovak Republic is the highest executive body of the government, consisting of the Chairman, Deputy Chairman and Ministers. In the Slovak Republic, the government is accountable to the National Council of the Slovak Republic.

Key words: political system, Slovak Republic, government, president, National Council.